

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA ARCHITEKTURY

FACULTY OF ARCHITECTURE

ÚSTAV NAVRHOVÁNÍ

DEPARTMENT OF DESIGN

BRATISLAVA A PREŠPURK, PROFANNÍ SACRUM

BRATISLAVA AND PREŠPURK, PROFANE SACRUM

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MASTER'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Bc. Mária Bažíková

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Ing. arch. Josef Kiszka

BRNO 2020

Zadání diplomové práce

Číslo práce: FA-DIP0046/2019
Ústav: Ústav navrhování
Studentka: **Bc. Mária Bažíková**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **doc. Ing. arch. Josef Kiszka**
Akademický rok: 2019/20

Název diplomové práce:

Bratislava a Prešpurk, profanní sacrum

Zadání diplomové práce:

Návrat ztracené identity Prešpurku, reurbanizace, rekultivace, reformatizace a rekonstrukce struktury a substance města v prostoru Podunají a mezi starým městem a hradem.

Obnovit ztracenou noblesu prostoru mezi hradem a starým městem, vložit nový smysl, identitu a charakter střežným místům slovenských a uherských dějin

Doplnit nábrežní podunajskou duchovní kulturní osu města a státu a rozšířit symbolickou kostru města formou konstituování soustavy profanního sacra

Návrh souboru kulturních uměleckých a tvůrčích společenských aktivit suverénní občanské společnosti jako profanní sacrum na nábreží Dunaje

Rozsah:

- Část praktická,
- Část teoretická

Obsah:

- Idea
- Urbanistický koncept
- Program,
- Návrh soustavy sakrálního komplexu
- Teorie a zdůvodnění

Rozsah:

- Část praktická,
- Část teoretická

Rozsah grafických prací:

Místem řešení je staroměstské dunajské nábřeží a stěžejních prostorů mezi starým městem a hradem jako náměstí Rudnayovo či Rybné. Historická i současná symbolická kostra bude doplněná o ové duchovní prostory a objekty ;

Podkladem pro urbanistické uchopení místa budou převzaté revidované koncepční materiály tohoto území

Předpokladem řešení je variantní návrh využití území a struktury a zpracování programu výsledné varianty.

Seznam literatury:

Lynch, K.: Obraz města

Heidegger, M.: Původ uměleckého díla

Von Meiss, P.: Od formy k místu

Calvino, I.: Neviditelná města

Norberg-Schulz, Ch.: Genius loci, Odeon, Praha, 1994.

Gehl, J.: Města pro lidi. Brno: Partnerství, 2012.

Kratochvíl, P.: Městský veřejný prostor, Zlatý řez 2015

Camillo Sitte: Tvorba měst podle uměleckých zásad, Praha 1995.

Deleuze G. – Guattari, F., Tisíc plošin, Herrmann & synové 2010

Termín zadání diplomové práce: 10.2.2020

Termín odevzdání diplomové práce: 25.5.2020

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Mária Bažíková
student(ka)

doc. Ing. arch. Josef Kiszka
vedoucí práce

doc. Ing. arch. Josef Kiszka
vedoucí ústavu

V Brně dne 10.2.2020

Ing.arch. MArch Jan Kristek, Ph.D.
děkan

Anotácia

BAŽÍKOVÁ, Mária. Bratislava a Prešpurk, profanní sacrum [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-05-24]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/125436>. Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav navrhování. Vedoucí práce Josef Kiszka

Predmetom diplomovej práce bolo ideologické spracovanie architektonickej štúdie objektu profánneho sacra-civilého chrámu. Návrh nadväzuje na spracovanú urbanistickú koncepciu rekultivácie podhradia - územia historickej Vydrice a jeho okolia. Objekt je koncepčným prevedením termínu profánneho sacra do architektonickej formalizácie. Hlavná ideológia spočíva v transformovaní termínu profánneho sacra na objekt ktorý v sebe ukrýva troch duchov - ducha miesta, ducha mysle a ducha srdca. Tak vznikne umelecký komplex na historickej podstave ťažiska Bratislavských dejín. Ducha miesta reprezentuje historická formalizácia podstavy objektu ktorá odkazuje na zaniknuté Rybné námestie, ducha mysle reprezentuje komplex 3 objektov sebarozvoja: auditória, galérie a knižnice, a posledný objekt ktorý reprezentuje ducha srdca je prevedený do objektu komunitného centra. Celková ideológia spočíva vo vytvorení miesta ktoré bude každodenne prístupné a bude slúžiť na budovanie nášho vnútorného ducha. Na to aby sme sa vnútorne vyvíjali a stali lepším človekom. To znamená miesto na vnímanie, miesto pre sebarozvoj, miesto na pomoc jeden druhému, miesto na zdieľanie. Miesto kde sa naučím hrať na husle a v ďalšej fáze usporiadam koncert v auditóriu pre komunitu až na fázu kedy budem učiť ďalej ostatných. Miesto, kde sa naučím variť a potom svoje výrobky predávam na trhu. Miesto pre pomoc jeden druhému. Lepšie miesto pre jednotlivca, lepšie miesto pre komunitu, lepšie miesto pre Bratislavu.

Klíčové slová:

profánný komplex, genius loci, ideológia, kultúra, sebarozvoj, komunita

Prehlásenie študenta:

Prehlasujem, že som celú bakalársku prácu vrátane príloh vypracovala samostatne pod vedením vedúceho bakalárskej práce a uviedla som všetky použité podklady a literatúru.

V Brne

.....
podpis študenta

Prehlasujem, že:

- som bola oboznámená s tým, že na moju bakalársku prácu sa plne vzťahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, hlavne § 35 – použitie diela v rámci občianskych a náboženských obradov, v rámci školských predstavení a použitia diela školského a § 60 – školské dielo.
- beriem na vedomie, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (ďalej len VŠB- TUO) má právo nezárobkovo pre svoju vnútornú potrebu bakalársku prácu použiť (§ 35 odst. 3).
- Súhlasím s tým, že údaje o bakalárskej práci budú zverejnené v informačnom systéme VŠB-TUO.
- bolo dohodnuté, že s VŠB-TUO, v prípade záujmu z jej strany, uzavriem licenčnú zmluvu s oprávnením použiť dielo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona.
- bolo dohodnuté, že použiť svoje dielo – bakalársku prácu alebo poskytnúť licenciu k jej využitiu môžem len so súhlasom VŠB-TUO, ktorá je oprávnená v takomto prípade odo mňa požadovať primeraný príspevok za úhradu nákladov, ktoré boli VŠB-TUO na vytvorenie diela vynaložené (až do ich skutočnej výšky).
- Beriem na vedomie, že odovzdaním svojej práce súhlasím so zverejnením svojej práce podľa zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o zmene a doplnení ďalších zákonov (zákon o vysokých školách), v znení neskorších predpisov, bez ohľadu na výsledok jej obhajoby.

V Brne

.....
podpis študenta

Ďakujem pánovi doc. Ing.arch. Josefovi Kiskovi za odborné vedenie pri ateliérovej tvorbe a diplomovej práci, predanie jeho skúseností a taktiež jedinečné rady ohľadom architektonickej tvorby a jej vnímaní v kontexte, taktiež za jeho trpezlivosť a čas.

Osobitné poďakovanie patrí mojej rodine, ktorá mi umožnila študovať na tejto škole a ktorá ma vždy podporuje a je mi oporou. A nakoniec ďakujem mojim priateľom za obrovskú podporu v kritických časoch.

Anotácia

BAŽÍKOVÁ, Mária. Bratislava a Prešpurk, profanní sacrum [online]. Brno, 2020 [cit. 2020-05-24]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/zav-prace/detail/125436>.
Diplomová práce. Vysoké učení technické v Brně, Fakulta architektury, Ústav navrhování. Vedoucí práce Josef Kiszka

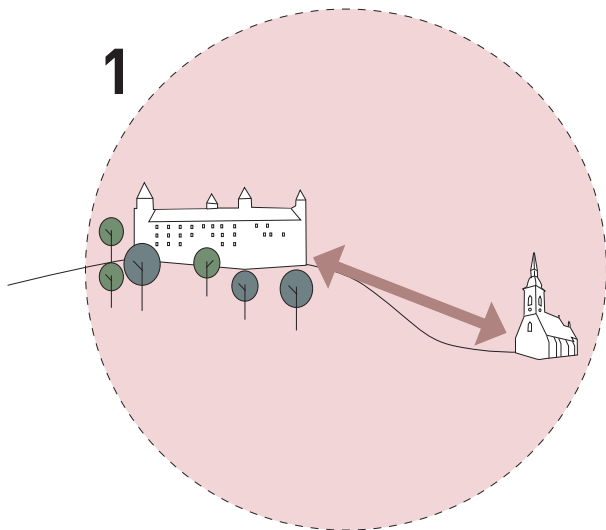
Predmetom diplomovej práce bolo ideologické spracovanie architektonickej štúdie objektu profánneho sacra-civilého chrámu. Návrh nadväzuje na spracovanú urbanistickú koncepciu rekultivácie podhradia - územia historickej Vydrice a jeho okolia. Objekt je koncepčným prevedením termínu profánneho sacra do architektonickej formalizácie. Hlavná ideológia spočíva v transformovaní termínu profánneho sacra na objekt ktorý v sebe ukrýva troch duchov - ducha miesta, ducha mysle a ducha srdca. Tak vznikne umelecký komplex na historickej podstave ťažiska Bratislavských dejín. Ducha miesta reprezentuje historická formalizácia podstavy objektu ktorá odkazuje na zaniknuté Rybné námestie, ducha mysle reprezentuje komplex 3 objektov sebarozvoja: auditória, galérie a knižnice, a posledný objekt ktorý reprezentuje ducha srdca je prevedený do objektu komunitného centra. Celková ideológia spočíva vo vytvorení miesta ktoré bude každodenne prístupné a bude slúžiť na budovanie nášho vnútorného ducha. Na to aby sme sa vnútorne vyvíjali a stali lepším človekom. To znamená miesto na vnímanie, miesto pre sebarozvoj, miesto na pomoc jeden druhému, miesto na zdieľanie. Miesto kde sa naučím hrať na husle a v ďalšej fáze usporiadam koncert v auditóriu pre komunitu až na fázu kedy budem učiť ďalej ostatných. Miesto, kde sa naučím variť a potom svoje výrobky predávam na trhu. Miesto pre pomoc jeden druhému. Lepšie miesto pre jednotlivca, lepšie miesto pre komunitu, lepšie miesto pre Bratislavu.

Klíčové slová:

profánný komplex, genius loci, ideológia, kultúra, sebarozvoj, komunita

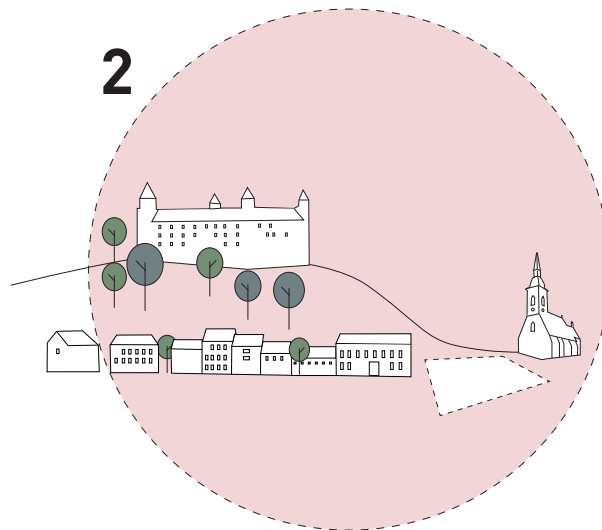
Ciele

1

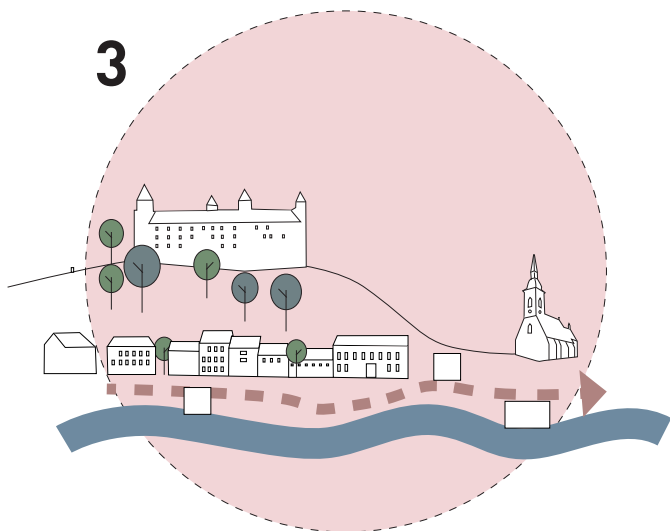
dôstojné prepojenie hradu a starého mesta
prislúchajúce metropole Slovenska

2

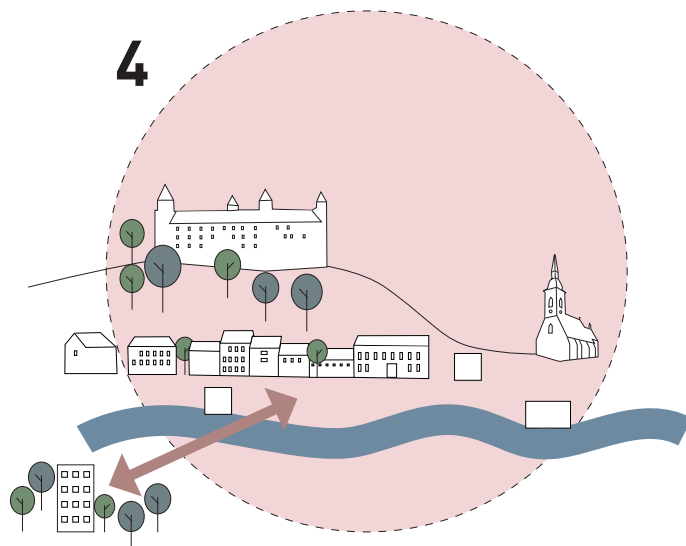
návratenie ducha starého Prešporku -
odkazaním na Vydricu - jej mierkou a funkčnou
náplňou - a na zaniknuté Rybné námestie

3

rekultivácia nábrežnej osy Dunaja formou dolne-
nia duchovno- kultúrnych objektov

4

prepojenie oboch brehov, zapojenie Dunaja
do urbanistickej štruktúry mesta

Popis diela

Zadaním diplomovej práce bolo navrátiť stratenú identitu Bratislavy-Pressburgu, reurbanizácia, rekultivácia a reformatizácia štruktúry a substance miesta v priestore medzi starým mestom a hradom. Navrh súboru profánneho chrámu.

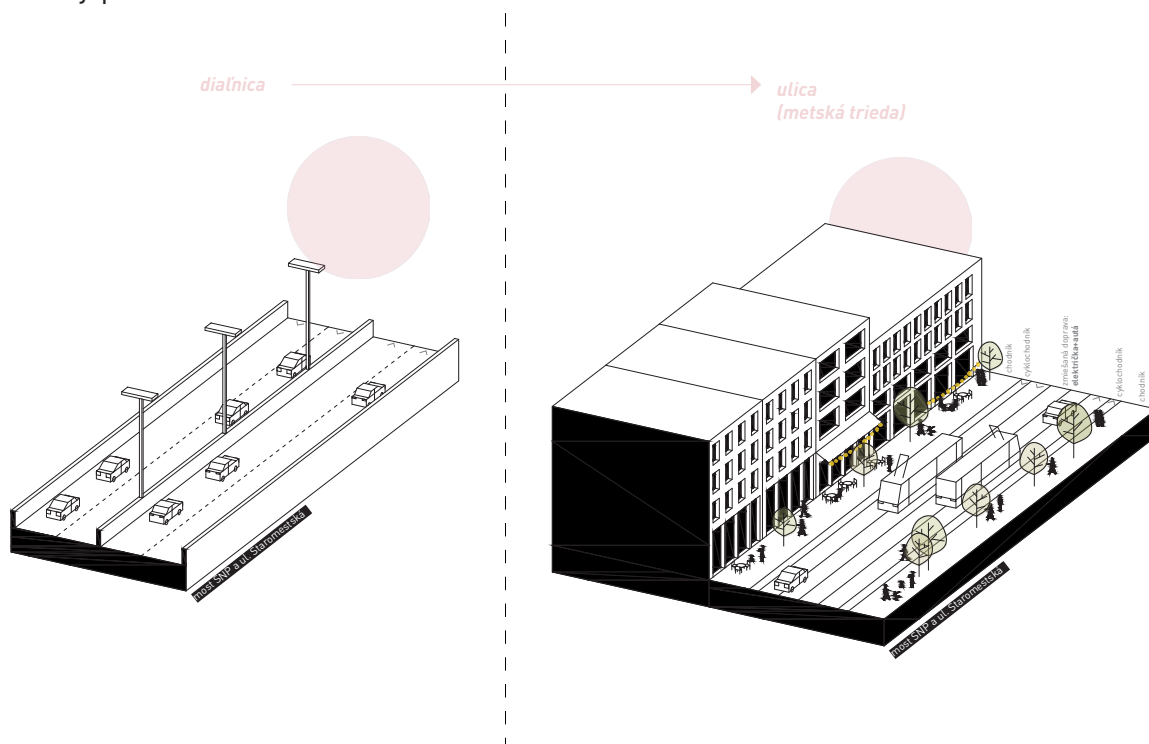
Ako východiské otázky pre ďalšiu tvorby preto boli tri zásadné základné otázky:

1 Ako navrátiť starú noblesu Bratislavy na miesto kde momentálne dominuje inžinierska stavba a doprava jednotlivcov?

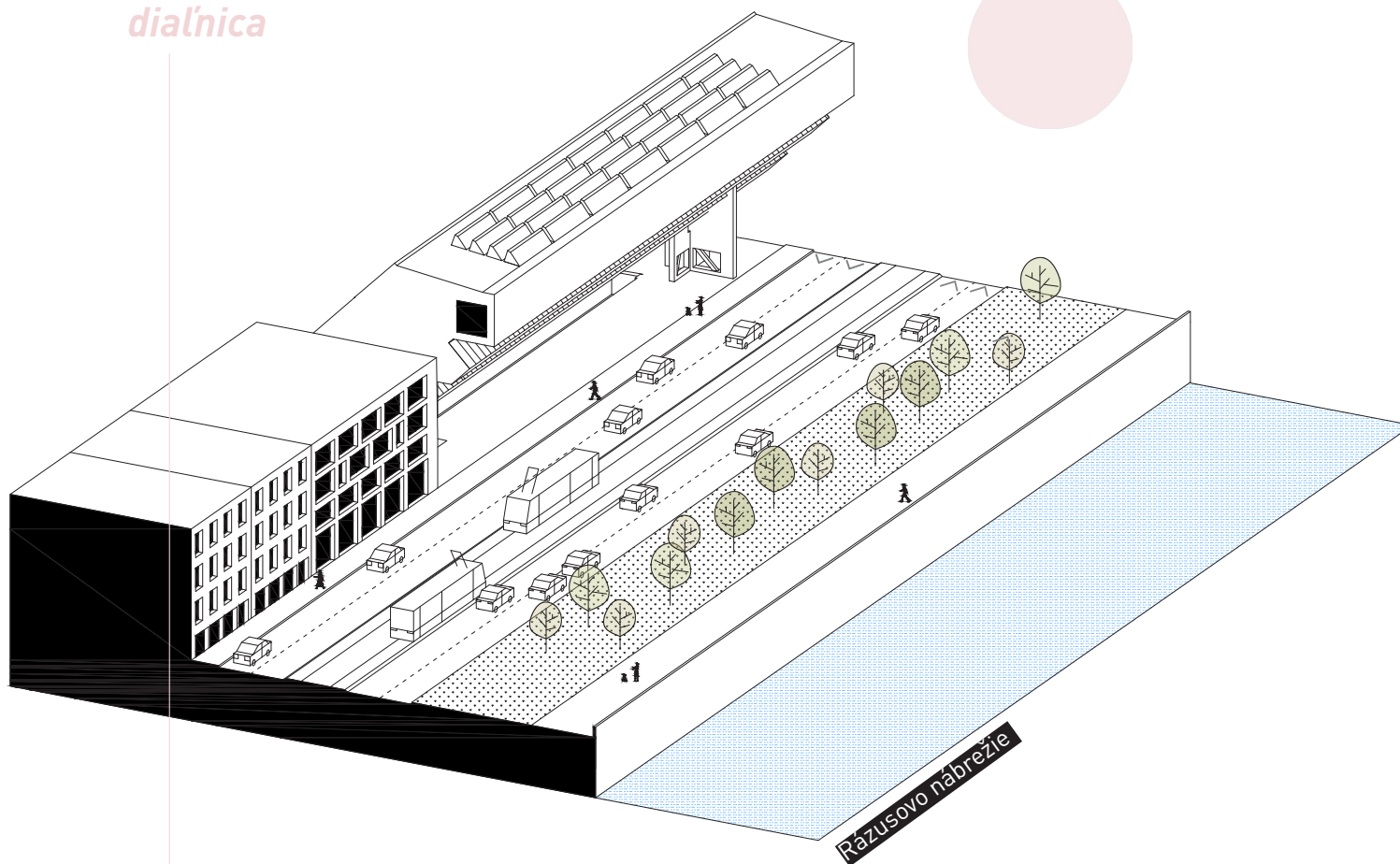
Má mať tak významné územie Bratislavských dejín takúto formu? územie pri vstupe do mesta, územie ktoré by malo reprezentovať Bratislavu ako hlavné mesto Slovenska. Nie je umiestnenie rýchlostnej cesty pri katedrále dehonestujúce? Nie je to smutný pohľad? Kde je tu duch miesta?

Most SNP je bohužiaľ problémom, na ktorý sa dlho prihliadalo a stále prihliada. Prihliada naň naša pýcha a pohodlnosť. Rozdeľuje historickú Bratislavu, uráža katedrálu a nevšíma si chodcov. Čiastkovými zásahmi (pridaním ďalšieho mostu zo starého mesta na časť podhradia atď) sa problém nevyrieši, jeho zbúranie by bolo alibistické - treba sa naň zamerať globálne - formou sukcesívneho palimpsestu. Zmenou ktorá možno bude zo začiatku bolieť, ale posunie úroveň mesta vyššie. Zmena ktorá je primeraná k dôležitosti a pompéznosti takého územia. **Zmena hôdnost Bratislavy.**

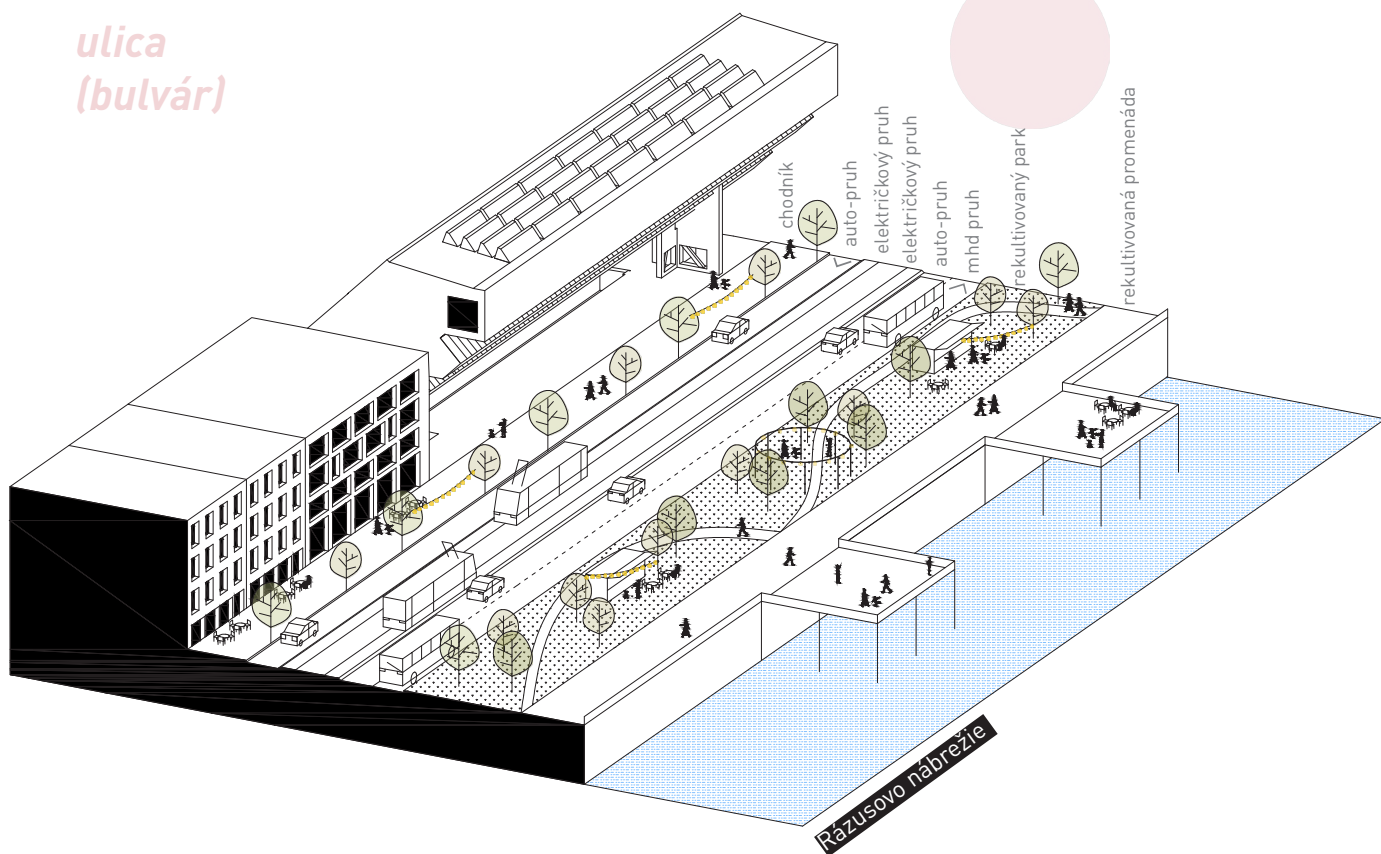
Pretože vnímam komplikovanosť a dôležitosť tohoto problému, ktorý sa len zmenou hodnôt vyriešiť nedá v preddiplomovom seminári bol skúmaný systém mesta a jeho väzby a naznačený koncept stratégie dopravy. Koncept počíta s doplnením mestských okruhov na ktoré sa odkloní doprava z mostu SNP, ul. Staromestskej a Rázusovho nábrežia. Tým pádom sa môže uvažovať o zmenách a reguláciach, ktoré sa dajú v tomto intenzívnom medziúrovňovom dopravnom kríži robiť a tak posunúť úroveň a noblesu Bratislavy na vyššiu úroveň - zmena diaľnice ktorá v centre mesta nemá čo hľadať na mestský prvok - ulicu.

diaľnica

*ulica
(bulvár)*

2 Ako navrátiť vôňu starej Bratislavy, vôňu historickej Vydrice?

Riešené územie je jednou z najstarších častí Bratislavy. Spočiatku bola Vydrica rybárskou osadou pod hradným kopcom, za vtedajšími bránami mesta a túto časť mesta obývali skôr chudobnejšie vrstvy obyvateľstva. Konceptne to bolo urbanistické územie malebnej mierky rozprestierajúce sa pod hradom. Po budovaní mostu SNP bolo územie Vydrice asanované a vôňa Bratislavského podhradia zmizla. Ako ju navrátiť?

Nemyslím si že sa to dá dosiahnuť akýmkoľvek developerským projektom, aké tam boli doposiaľ za tie roky už niekoľkokrát vypracované. Masívne monoblokmi a developerské jednotvaré výstavby len strhnú pozornosť na seba a dôležitosť hradu sa postupne vytratí. Hradný kopec by mal vyrastať z malebnosti z malej mierky, mal by vyrastať z histórie a neustálne na ňu odkazovať. Ale ako to dosiahnuť? Ako dosiahnuť malebnú mierku, ktorá je zároveň rôznorodá a tvári sa nahodilo ako kedysi historická Vydrica? Myslím si že tu je na mieste si zobrať príklad z Holandského Bornea. Urbanistické územie sa rozparceluje a každý objekt bude mať na starosti iný developer/architekt.

Preto výsledkom nie je urbanistický návrh ale urbanistická koncepcia - manuál pre územný plán zóny.

Východiskom urbanistickej koncepcie bolo preto práve odtlačenie footprintu historickej Vydrice. Následne preloženie vrstvou modernou - mostom SNP a vytvorenie prieniku týchto vrstiev.

V poslednej fáze cesty navrátenia starej vône Bratislavy sa v rámci urbanistickej koncepcie priloží dôraz na zachovanie odkazu Rybného námestia - miesta objektu profánneho sacra - objektu diplomovej práce.

3 Ako môže civilný chrám bez vyznávania akéhokoľvek božstva dosiahnuť úroveň sakrálneho chrámu?

Primárnou odpoveďou ktorá sa stala aj hlavným konceptom návrhu je dosiahnutie maximálneho spojenie všetkých možných umeleckých zložiek, ktoré dokážu v človeku vyvolať duševné uspokojenie, pocit vnútornej intimity, bezpečia, miesto ich útočiska.

Hlavným uvedením bolo, že dosiahnuť úroveň sakrálneho chrámu, úroveň objektu v ktorom sa nachádza duch Svätý nie je možné dosiahnuť. Sacre má byť v hodnotovom rebríčku vždy najvyššie a nemala by sa za žiadnych okolností prekročiť. Preto sa jej môžem pokúsiť len priblížiť. Priblížiť duchom, ktorého máme v sebe. Potreba stať sa lepším človekom a mať priestor kde to môžem rozvíjať.

Preto sa hlavnými pilérami návrhu definovali 3 zložky: duch miesta, duch mysle a duch srdca. Objekt ktorý v sebe zahrnie tieto všetky tri zložky sa dokáže hodnotovo priblížiť k objektu kde sa nachádza duch Svätý.

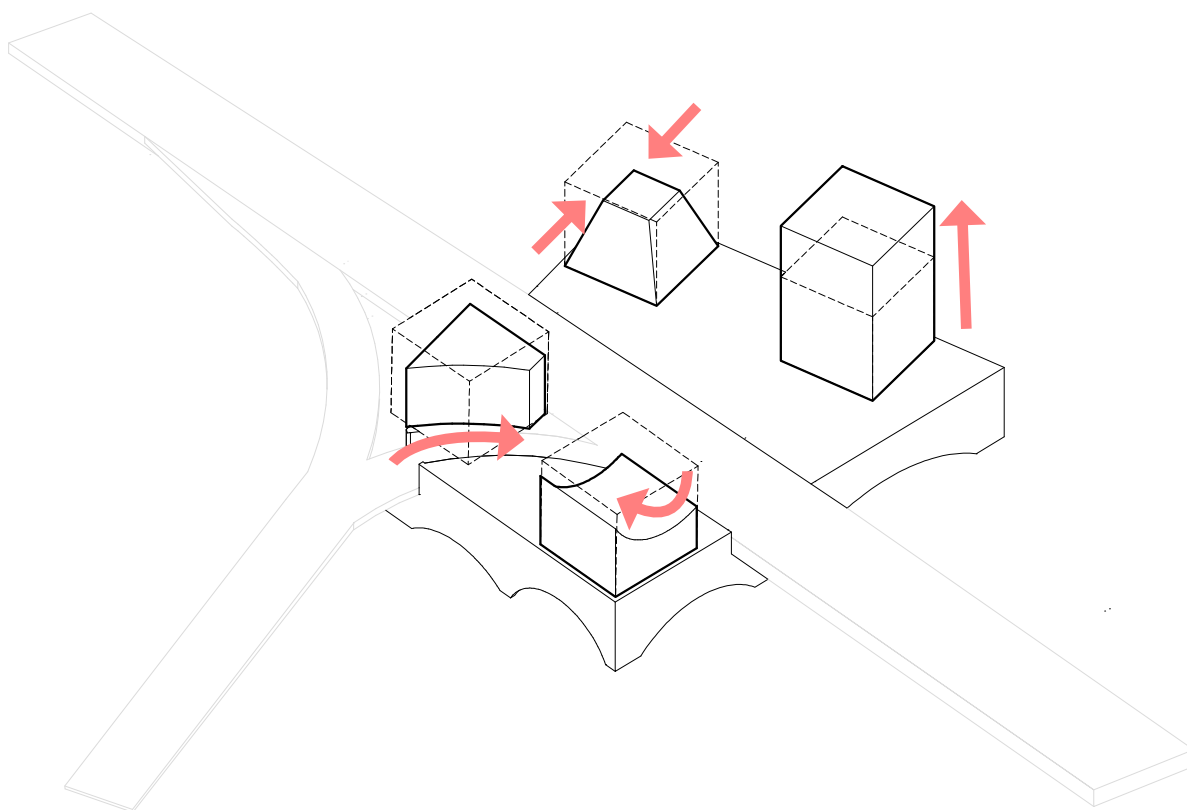
Duch miesta sa už na území nachádzal, tým že tam bol silný historický kontext bývalého Rybného námestia. Bolo ho treba len priznať a obnoviť.

Duch mysle sa formalizoval ako objekty pre sebarozvoj, objekty v ktorých môžeme vidieť, počúvať, cítiť, vnímať a tak na sebe pracovať.

Duch srdca je prevedený do objektu komunitného centra, objektu kde budú ľudia navzájom zdieľať svoje nové vedomosti a skúsenosti, presúvať si ich medzi sebou a pomáhať si.

Koncepčne sa objekt skladá z historickej podstavy, ktorá je prederavená aby sa zachovala historická cesta ktorá kedysi viedla z Hviezdoslavovho námestia a ktorá je historicky formalizovaná ako kulisa ktorá okoloídúcim pripomenie, že práve na tomto území je silný historický odkaz.

Na podstave boli vytvorené 4 objekty rovnakého pôdorysného a hmotového tvaru, ktorý sa potom podľa danej funkcie objektu tvaroval. Objekt galérie sa ťahá do výšky, ako dominanta pri vstupe do územia, ktorá ale nekonkuruje katedrále ale len dotvára vertikálny pohľad spolu s ňou a hradným kopcom. Objekt knižnice sa nakláňa pre čistejší výhľad na katedrálu a zároveň formálne vytvára priestor svätyne. Auditórium odkazuje svojou krivkou na blízkosť Dunaja a komunitné centrum svoj ruch a zhromažďovanie ktoré sa bude vo vnútri nachádzať formálne podporí priznaním tvaru okolitej križovatky.

Aby celkový komplex nebudil dojem objemnej monohmoty ale zároveň objekty spájaj spoločný prvok, všetky 4 objekty vychádzajú z rovnakej podstavy, konzervatívne formalizovanej a materiálovo prispôsobenej materiálu podstavy.

Nad podstavou, naopak, je každý objekt formalizovaný rozdielne, aby odrážal malebnosť mierky mestských domčekov starého mesta a zároveň symbolizoval kreativitu umleckého komplexu. Následne sú v podstave prederavené otvory, ktoré prepúšťajú svetlo na úroveň dolného námestia. Otvory sú využité na schodiská ktoré medziúrovňovo prepájajú dolné a horné námestie a následne prepojené súvisiace objekty medzi sebou aby sa prepojenie prelialo do všetkých smerov.

Vo výsledku vznikne objekt na historickej podstave, ktorá prepúšťa pohyb všetkými smermi - od Hviezdoslavovho námestia do Vydrice, od Dunaja smerom ku katedrále, etc. Objekt ktorý kumuluje všetky druhy umenia a ľudské hodnoty. Objekt ktorý sa v spodnej úrovni tvári ako jedna celistvá hmota a potom nad úrovňou vyrastá do rôznych foriem. Objekt ktorý na svojich dielčích objektoch ukazuje rozdielny prístup ku koncipovaniu fasády a tvarovaní vnútorného priestoru. Objekt ktorý v sebe kumuluje život vertikálnym aj horizontálnym pohybom vo všetkých smeroch. Objekt ktorý je pre každého jedného človeka, ktorý sa chce rozvíjať a stať sa lepším. Objekt profánneho sacra.

